

Sygn. akt: VI Co 54/24

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2024 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Rafał Jerka

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2024 r. w Olsztynie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku M. A.

o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego A. N. na podstawie art. 42a u.s.p

postanawia:

wyłączyć od rozpoznania sprawy SSO A. N.

SSO Rafał Jerka

VI Co 54/24

UZASADNIENIE

Pozwany M. A. w sprawie (...) wniósł o wyłączenie od orzekania w sprawie w trybie art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 98, poz. 1070) prawo o ustroju sądów powszechnych SSO A. N. wskazując, iż rozpoznanie sprawy z jego udziałem doprowadzi do naruszenia standardu rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny Sąd.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie SSO A. N. w trybie art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych jest zasadny.

1. Tytułem wstępu należy wskazać w judykaturze panuje zgodny pogląd, iż w sytuacji wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, LEX nr 3375645; z dnia 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z dnia 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183). W tej sytuacji nie może budzić wątpliwości wybrany przez pozwanego procesowy sposób weryfikacji składu sądu w myśl art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych.

2. Należy zauważyć, iż przedmiotowy wniosek nie podlegał przekazaniu do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w trybie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1093) a to z następujących względów:

a) w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110- 1/20 (OSNK 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34) przesądzono, że udział w składzie Sądu Najwyższego osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (dalej KRS) ukształtowanej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o

Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) prowadzi w każdym przypadku do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc. Uchwała z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej (art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym), a to oznacza, że skład orzekający w niniejszej sprawie jest nią związany. W takiej sytuacji Sąd nie był zobligowany do przekazania przedmiotowego wniosku do rozpoznania Izbie, której orzeczenia w każdym wypadku dotknięte są nieusuwalną wadą.

b) Sąd rozpoznający wniosek musi też uwzględnić wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 5 czerwca 2023 r. (C-204/21), w którym wprost uznano, że przekazanie - na podstawie art. 26 § 2 SNU - do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawania zarzutów i zagadnień prawnych dotyczących braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego stanowi uchybienie zobowiązaniom, które wynikają z mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm., dalej: „TUE”) w związku z art. 47 Karty praw podstawowych, jak również na mocy art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany Dz.Ur.UE 2016 C 202, s. 1) i zasady pierwszeństwa prawa Unii. W tej sytuacji stosując zasadę pierwszeństwa prawa UE oraz zasadę lojalnej współpracy Sąd Okręgowy był zobowiązany do pominięcia art. 26 § 2 SNU (regulacji przekazującej do wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN rozpoznanie przedmiotowego wniosku) i przejęcie tego wniosku do samodzielnego rozpoznania.

3. Nie ulega, też wątpliwości, iż rozpoznania niniejszego wniosku należało dokonać z pominięciem pozostałych sędziów orzekających w VI Wydziale Cywilno - Rodzinnym Sądu Okręgowego w Olsztynie tj. K. N., A. J. (1), L. M., A. J. (2) , J. B.. Wymienieni wyłączeni byli od rozpoznania tego wniosku w myśl § 43 pkt 1a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1141), który wszedł w życie w dniu 8 lutego 2024 r., zgodnie z którym „ Sprawy w przedmiocie rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego w sytuacji, gdy wśród podstaw tego wniosku znajduje się okoliczność dotycząca powołania sędziego, nie są przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 269 oraz z 2023 r. poz. 1615). Sędziowie ci nie są uwzględniani w przydzielaniu spraw, o których mowa w zdaniu poprzedzającym, przez SLPS .” Dodatkowo regulacja ta znajduje oparcie w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 listopada 2023 r. (skarga 50849/21), a w szczególności w pkt 324 pkt b uzasadnienia, gdzie Trybunał wyraźnie wskazał, iż w tego rodzaju przypadkach winna mieć zastosowanie zasada *nemo iudex in causa sua* (nie powinni rozpoznawać wniosków o wyłączenie sędziowie, którzy zostali powołani w tej samej wadliwej procedurze co sędzia objęty wnioskiem o wyłączenie).

4. Przechodząc do merytorycznej oceny przedmiotowego wniosku należy wskazać, iż zgodnie z już utrwalonym orzecznictwem (por. uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22, OSNK 2022, nr 6, poz. 22, postanowienie z dnia 23 czerwca 2022 r. III KK 198/22) brak jest podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc.. Oznacza to, że należy wykazać in concreto, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem danego sędziego do sądu, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd w składzie którego zasiada taki sędzia jest sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc.

5. W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszy wniosek, okoliczności powołania SSO A. N. wprost do Sądu Okręgowego, wskazują bez wątpienia, iż Sąd z jego udziałem jest sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc, gdyż wymieniony zdaniem Sądu, nie spełnia tzw. „testu niezależności” wskazanego w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) następnie sprecyzowanego w uchwale składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Karne z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22. Wskazano tam na następujące okoliczności, które należy brać pod uwagę przy powołaniu sędziego:

- czy jest to pierwsza nominacja, czy też jest to awans na kolejne stanowisko sędziowskie,
- do jakiego szczebla jest to awans, gdyż surowsze są wymagania w stosunku do sędziów ubiegających się o awans do sądów, które znajdują się wyżej w strukturze sądownictwa,
- równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości,
- jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów,
- porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów,
- to, czy kandydat w ogóle miał kontrkandydata do awansu, czy też był jedyną osobą, która wzięła udział w danym konkursie.

6. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria nie ulega wątpliwości, iż SSO A. N. nie spełnia wskazanego testu, a to z następujących powodów:

1) należy podkreślić iż w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2023 r. III KK 239/23 wskazano, iż inaczej należy oceniać decyzję o ubieganiu się o awans sędziowski w procedurze prowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa powołaną ustawą z 2017 r. w sytuacji gdy miała ona miejsce już po uchwale trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. oraz po orzeczeniach trybunałów międzynarodowych - Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [ETPCz]) - (zob. wyroki ETPCz: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie R. przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19], z dnia 8 listopada 2021 r., D.-F. i O. przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19], z dnia 3 lutego 2022 r., (...) sp. z o.o. przeciwko Polsce [skarga nr 1469/20], z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], G. przeciwko Polsce (skarga 43572/18), z dnia 23 listopada 2023 r., W. przeciwko Polsce [skarga nr 50849/21] oraz wyroki TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21). Taki kandydat znał prezentowany w tych orzeczeniach pogląd tj. jaki wpływ może mieć odebranie nominacji uzyskanej w tak wadliwym procesie nominacyjnym na ocenę, czy skład sądu z jego udziałem będzie zgodny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 kpc. Wymieniony zatem, będąc w pełni świadomy i znając realia prawne i polityczne mimo to podjął decyzje o ubieganiu się o stanowisko sędziowskie i to wysoko umiejscowione w hierarchii sądowniczej (stanowisko w Sądzie wyższej instancji),

2) z przebiegu procedury nominacyjnej wymienionego na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Olsztynie wynika, że był on w zasadzie jedynym kandydatem na to stanowisko (jeden z sędziów cofnął swoje zgłoszenie), co wyklucza możliwość porównania jego kompetencji merytorycznych z innymi kandydatami (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2023 r., II KK 469/22 oraz szerzej na temat znaczenia tej okoliczności - wyrok SN z dnia 19 października 2022 r., sygn. akt II KS 32/21). Nie sposób też w tym miejscu pominąć okoliczności, iż w przeciwieństwie do wymienionego, sędziowie okręgu (...) w zdecydowanej większości mając świadomość wadliwości nominacji z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa powołanej ustawą z 2017 r., wyznaczając wysokie standardy etosu sędziowskiego wstrzymali się od udziału w tychże konkursach,

3) pomimo braku jakiegokolwiek doświadczenia w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i nieletnich (przynajmniej takiego nie ujawniono w ocenie pracy i kwalifikacji zawodowych sporządzonych przez sędziów Sądu Okręgowego w O.B. W. oraz A. D. – uzasadnienie uchwały KRS 892/2023 z dnia 11 października 2023) ubiegał się o stanowisko sędziego w wydziale rodzinnym i to nie szczebla podstawowego (w sądzie rejonowym) ale wyższego szczebla (w sądzie okręgowym). Nie ulega wątpliwości, iż na wskazanym stanowisku wymagana jest ogromna wiedza i doświadczenie z zakresu prawa rodzinnego, gdyż rozpatrywane są tam środki odwoławcze od orzeczeń sądów niższej instancji,

4) kierując się wskazanymi kryteriami a zarazem doświadczeniem SSO A. N. w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, a w zasadzie jego brakiem Kolegium Sądu Okręgowego w O. na posiedzeniu w dniu 14 września 2023 r. jedynie

minimalną ilością głosów pozytywnie zaopiniowało kandydaturę wymienionego na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego (8 głosów "za", 7 głosów "przeciw", 2 głosy "wstrzymujące się"). Biorąc pod uwagę fakt, iż obowiązujące przepisy tak ukształtowały skład Kolegium Sądu Okręgowego, aby dać przewagę przy głosowaniu w kolegiach prezesom sądów mianowanych przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości - Z. Z. (stanowią oni połowę składu Kolegium) nie sposób uznać, aby głosowanie w tych sprawach było wyrazem merytorycznej oceny i aprobaty samorządu sędziowskiego (tak jak to wcześniej bywało przez niemal trzy dekady).

5) nie bez znaczenia jest też niespotykana (przed 2017 rokiem) ścieżka awansu. W poprzedniej prawidłowo ukształtowanej rzeczywistości prawnej czymś nadzwyczajnym było uzyskanie nominacji wprost do Sądu wyższej instancji na stanowisko sędziego w Wydziale Rodzinnym bez jakiegokolwiek doświadczenia w tej materii. Wyjątkiem potwierdzającym regułę było wtedy objęcie przez kandydata wyższego stanowiska w hierarchii sądowej w sytuacji gdy legitymował się on wybitnymi osiągnięciami w materii, w której następnie zostawał sędzią sądu wyższej instancji (tytuł profesora, wybitny specjalista i praktyk zatrudniony w renomowanej kancelarii prawnej specjalizującej się w materii w której następnie orzeka w sądzie wyższej instancji itp.). Po stronie SSO A. N. żadne szczególne względy przemawiające za uzyskaniem nominacji do sądu wyższej instancji nie występowały.

6) w świetle powyższego należy stwierdzić, iż wymieniony byłby dobrym kandydatem na stanowisko sędziego sądu rejonowego, ale nie na sędziego sądu okręgowego wydziału rodzinnego, na którym wymagane jest duże doświadczenie orzecznicze bądź rozległa praktyka w tej materii. Na ten aspekt sprawy zwróciła uwagę sama Krajowa Rada Sądownictwa oceniając kandydata w poprzednim konkursie na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w O. (nie przedstawiając jego kandydatury na stanowisko sędziego sądu okręgowego) , wskazując wprost w uzasadnieniu uchwały nr 433/2020 z dnia 9 czerwca 2020 r, że „ (...) zakres spraw i ich charakter przedstawiony przez Pana A. N. do oceny wizytatorom, jak również brak doświadczenia orzeczniczego, uzasadnia bardziej kwalifikacje do ubiegania się przez niego o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego, aniżeli sędziego sądu okręgowego „ Takie same stanowisko wyraziło wówczas Kolegium Sądu Apelacyjnego w B. na posiedzeniu 3 września 2019 r. które negatywnie zaopiniowało jego kandydaturę (otrzymał 0 głosów "za" i 5 głosów "przeciw"). Zauważyć przy tym należało, iż okres pomiędzy pierwszą procedurą konkursową (2019 – 2020) w której wymieniony nie otrzymał rekomendacji na stanowisko sędziego sądu okręgowego a drugą (2022 – 2023) w której otrzymał, nie był na tyle istotny aby uzasadniać tezę o nabyciu przez niego kwalifikacji do orzekania w sądzie wyższej instancji w sprawach rodzinnych i nieletnich.

W świetle powyższych kryteriów ,ocenionych łącznie, nie ulega wątpliwości, iż wymieniony nie spełnia tzw. „testu niezależności” wskazanego w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) a zatem wniosek o jego wyłączenie w trybie art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 98, poz. 1070) prawo o ustroju sądów powszechnych jest zasadny.

SSO Rafał Jerka

1. odn.,

2. odpis doręczyć:

- stronom

- SSO A. N.

3. orzeczenie opublikować w portalu orzeczeń sądów powszechnych zgodnie z załączoną kartą.